

Z A K O N

O ROKOVIMA IZMIRENJA NOVČANIH OBAVEZA U KOMERCIJALNIM TRANSAKCIJAMA

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se rokovi izmirenja novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama između javnog sektora i privrednih subjekata, odnosno između privrednih subjekata, a u cilju sprečavanja neizmirenja novčanih obaveza u roku.

Odredbe ovog zakona ne primenjuju se na privredne subjekte nad kojima je otvoren postupak stečaja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj, a u komercijalnim transakcijama u kojima su ovi privredni subjekti dužnici.

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) komercijalne transakcije su ugovorene transakcije između javnog sektora i privrednih subjekata, odnosno između privrednih subjekata, koje se odnose na isporuku dobara, odnosno pružanje usluga uz naknadu, u koje se ubrajaju i građevinski i investicioni radovi, kao i komunalne usluge;

2) javni sektor je deo nacionalne ekonomije koji obuhvata opšti nivo države, u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem, kao i javna preduzeća;

3) privredni subjekt je privredno društvo i preduzetnik osnovan u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva, kao i zadruga i registrovano poljoprivredno gazdinstvo i ostala pravna lica osnovana u skladu sa posebnim zakonom;

4) novčana obaveza je iznos ugovorene naknade za isporuku dobara, odnosno pružanje usluga naveden u ugovoru, fakturi ili drugom odgovarajućem zahtevu za isplatu, uključujući direktne troškove nabavke;

5) faktura, u smislu ovog zakona, je dokument kojim se obračunava naknada za isporuku dobara, odnosno pružanje usluga u komercijalnim transakcijama;

6) privremena ili okončana situacija je dokument kojim se obračunava naknada za izvršene građevinske i investicione radove i u smislu ovog zakona predstavlja odgovarajući zahtev za isplatu;

7) neizmirena novčana obaveza u roku je novčana obaveza javnog sektora, odnosno privrednog subjekta koja nije isplaćena poveriocu u ugovorenom ili zakonom predviđenom roku ukoliko ugovorom rok nije predviđen, odnosno ukoliko ugovor nije u pisanoj formi;

8) kamata za neizmirenu novčanu obavezu u roku podrazumeva kamatu na novčanu obavezu koja nije isplaćena u ugovorenom ili zakonom predviđenom roku u visini utvrđenoj zakonom kojim se uređuje zatezna kamata.

Član 3.

Ugovorom između privrednih subjekata ne može se predvideti rok za izmirenje novčanih obaveza duži od 60 dana.

Ako ugovorom između privrednih subjekata iz stava 1. ovog člana nije ugovoren rok za izmirenje novčanih obaveza ili ukoliko ne postoji pisani ugovor, ili

ukoliko je ugovoren duži rok od propisanog u stavu 1. ovog člana, dužnik je dužan da bez prethodne opomene izmiri novčanu obavezu u roku od najkasnije 60 dana.

Rok za izmirenje novčanih obaveza iz st. 1, 2. i 4. ovog člana počinje da teče prvog narednog dana:

1) od dana kada je dužnik primio fakturu, odnosno drugi zahtev za plaćanje od poverioca koji je ispunio svoju ugovorenu obavezu; ili

2) od dana kada je poverilac ispunio svoju obavezu, ukoliko nije moguće utvrditi dan prijema fakture ili drugog odgovarajućeg zahteva za isplatu, ili ako je dužnik primio fakturu ili drugi odgovarajući zahtev za isplatu pre nego što je poverilac ispunio svoju ugovorenu obavezu; ili

3) od dana isteka roka za pregled predmeta obaveze, ako je ugovorom ili zakonom predviđen određen rok za takav pregled, a dužnik je primio fakturu ili drugi odgovarajući zahtev za isplatu pre isteka tog roka, u skladu sa ugovorom; rok za pregled predmeta obaveza ne može biti duži od 30 dana od dana prijema robe ili izvršene usluge, izuzev ako je u izuzetno opravdanim slučajevima ugovoren duži rok.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ugovorom između privrednih subjekata može se predvideti duži rok od 60 dana ukoliko ugovorene obaveze zahtevaju isplatu u ratama za isporučenu robu, odnosno pružene usluge, ali taj rok ne može da bude duži od 90 dana.

Ako je ugovorom između privrednih subjekata ugovoren rok iz stava 4. ovog člana, najmanje 50% novčane obaveze mora biti isplaćeno zaključno sa istekom polovine tako ugovorenog roka, a ostatak novčane obaveze do isteka tog roka.

Izuzetno od st. 1, 2. i 4. ovog člana, ugovorom između registrovanog poljoprivrednog gazdinstva ili zemljoradničke zadruge i drugog privrednog subjekta, kada je dužnik registrovano poljoprivredno gazdinstvo ili zemljoradnička zadruga mogu se ugovoriti duži rokovi u slučajevima nabavke repromaterijala za obavljanje osnovne delatnosti, i to za semenski i sadni materijal, zaštitna sredstva i đubrivo.

Član 4.

Ugovorom između javnog sektora i privrednih subjekata ne može se predvideti rok za izmirenje novčanih obaveza duži od 45 dana, u slučaju kada je u tom ugovornom odnosu javni sektor dužnik.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ugovorom između javnog sektora i privrednih subjekata može se predvideti rok za izmirenje novčanih obaveza do 90 dana u slučaju kada je dužnik Republički fond za zdravstveno osiguranje, odnosno korisnik sredstava Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem.

U ugovornom odnosu iz stava 1. ovog člana, rok za izmirenje novčanih obaveza ne može biti duži od 60 dana, u slučaju kada je dužnik u tom ugovornom odnosu privredni subjekt.

Ako ugovorom iz stava 3. ovog člana nije ugovoren rok za izmirenje novčanih obaveza, dužnik je dužan, bez prethodne opomene, da izmiri novčanu obavezu u roku do 60 dana.

Rok za izmirenje novčane obaveze iz st. 1, 2, 3. i 4. ovog člana počinje da teče od dana propisanog članom 3. stav 3. ovog zakona.

Član 5.

Ako dužnik kasni sa plaćanjem, poverilac ima pravo da bez prethodnog upozorenja od dužnika zahteva naknadu za kašnjenje u ispunjavanju novčane

obaveze u iznosu od 20.000 dinara, na ime penala za neizmirenje novčane obaveze u roku.

Pravo na naknadu za kašnjenje u ispunjavanju novčanih obaveza u roku, ne isključuje pravo na naknadu troškova koje poverilac ima pravo da potražuje na osnovu ugovora ili drugih propisa.

Naknada za neisplaćene novčane obaveze u roku ne obuhvata troškove izvršenja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršni postupak.

Pravo poverioca iz stava 1. ovog člana prestaje da važi u roku od tri godine od dana isteka roka dospelosti novčane obaveze.

Član 6.

Odredbe ugovora koje nisu u skladu sa odredbama ovog zakona smatraju se ništavim i ne proizvode pravno dejstvo.

Član 7.

Na novčane obaveze koje nisu izmirene u rokovima utvrđenim odredbama čl. 3. i 4. ovog zakona obračunava se i plaća kamata u visini utvrđenoj zakonom kojim se uređuje zatezna kamata.

Pravo na kamatu iz stava 1. ovog člana ima poverilac pod uslovom da je ispunio sve ugovorene obaveze.

Ukoliko je dužnik delimično izmirio novčane obaveze u rokovima utvrđenim odredbama čl. 3. i 4. ovog zakona, kamata iz stava 1. ovog člana obračunava se i plaća samo na neizmireni deo novčanih obaveza.

Član 8.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona između korisnika sredstava budžeta Republike Srbije, čiji se računi vode u konsolidovanom računu trezora i privrednih subjekata, u komercijalnim transakcijama u kojima su ti korisnici dužnici, vrši Uprava za trezor.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona između korisnika sredstava budžeta autonomne pokrajine čiji se računi vode u konsolidovanom računu trezora autonomne pokrajine i privrednih subjekata u komercijalnim transakcijama u kojima su ti korisnici dužnici, vrši trezor autonomne pokrajine.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona između korisnika sredstava budžeta jedinica lokalne samouprave, čiji se računi vode u konsolidovanom računu trezora jedinica lokalne samouprave i privrednih subjekata, u komercijalnim transakcijama u kojima su ti korisnici dužnici, vrše trezori jedinica lokalne samouprave.

Ministar nadležan za poslove finansija donosi akt kojim se uređuje način i postupak vršenja nadzora nad sprovođenjem ovog zakona kada su dužnici korisnici budžetskih sredstava, u skladu sa odredbama ovog člana.

Član 9.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona u komercijalnim transakcijama između privrednih subjekata vrši ministarstvo nadležno za poslove finansija.

Ministar nadležan za poslove finansija donosi akt kojim se uređuje način i postupak vršenja nadzora nad sprovođenjem ovog zakona u komercijalnim transakcijama između privrednih subjekata.

Član 10.

Sudski postupak izvršenja neizmirenih novčanih obaveza, definisanih ovim zakonom, vrši se uz primenu načela hitnosti postupanja.

Predlog o izvršenju koji poverilac podnosi sudu sačinjava se u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršenje i obezbeđenje.

Izvršni poverilac u predlogu za izvršenje ima pravo da zahteva naknadu za kašnjenje u ispunjavanju novčane obaveze u iznosu propisanom članom 5. ovog zakona.

Sud je u obavezi da po službenoj dužnosti, po donošenju pravosnažnog rešenja o izvršenju koja se odnose na obaveze iz komercijalnih transakcija između privrednih subjekata, isto dostavi organu koji vrši nadzor nad primenom ovog zakona u komercijalnim transakcijama privrednih subjekata, radi pokretanja prekršajnog postupka.

Član 11.

Na sva pitanja koja nisu posebno uređena ovim zakonom, shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi.

Član 12.

Novčanom kaznom od 100.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice, odnosno privredni subjekt ili subjekt javnog sektora, koji ne izmiri novčane obaveze u rokovima utvrđenim ovim zakonom (čl. 3. i 4. ovog zakona).

Novčanom kaznom od 10.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik koji ne izmiri novčane obaveze u rokovima utvrđenim ovim zakonom (čl. 3. i 4. ovog zakona).

Novčanom kaznom od 10.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj fizičko lice koje je nosilac poljoprivrednog gazdinstva u smislu zakona kojim se uređuje poljoprivreda i ruralni razvoj, a koje ne izmiri novčane obaveze u rokovima utvrđenim ovim zakonom (čl. 3. i 4. ovog zakona).

Novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u javnom sektoru, ukoliko subjekt javnog sektora kojim rukovodi ne izmiri novčane obaveze u rokovima utvrđenim u članu 4. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj zastupnik privrednog društva, zadruge i ostalih pravnih lica osnovanih u skladu sa posebnim zakonom, ukoliko ta pravna lica ne izmire novčane obaveze u rokovima utvrđenim u čl. 3. i 4. ovog zakona.

Odgovorno lice iz stava 4. ovog člana je ministar za ministarstvo, nadležni pokrajinski sekretar za pokrajinski sekretarijat, gradonačelnik za grad, predsednik opštine za opštinu, direktor za javno preduzeće, odnosno rukovodilac drugog subjekta javnog sektora.

Član 13.

Odredbe ovog zakona primenjuju se na ugovorne odnose u komercijalnim transakcijama koji su zaključeni od 31. marta 2013. godine.

Odredbe ovog zakona primenjuju se i na komercijalne transakcije koje nisu realizovane do 31. marta 2013. godine, a koje proističu iz ugovornog odnosa zaključenog pre dana iz stava 1. ovog člana.

Odredbe ugovora iz stava 2. ovog člana moraju se uskladiti sa odredbama ovog zakona najkasnije do 31. marta 2013. godine.

Član 14.

Akte iz čl. 8. i 9. ovog zakona ministar nadležan za poslove finansija doneće u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 15.

Odredbe ovog zakona ne primenjuju se do 1. januara 2014. godine, na privredne subjekte koji su u postupku restrukturiranja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje restrukturiranje, u komercijalnim transakcijama u kojima su ovi privredni subjekti dužnici.

Član 16.

Na Republički fond za zdravstveno osiguranje, odnosno korisnika sredstava Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem ne primenjuju se odredbe člana 4. stav 2. ovog zakona do 1. januara 2015. godine.

Za subjekte javnog sektora iz stava 1. ovog člana uvodi se postepeno skraćivanje roka za izmirenje novčanih obaveza u ugovornom odnosu sa privrednim subjektima, a u slučaju kada su subjekti javnog sektora dužnici.

Rokovi koji će se primenjivati na subjekte iz stava 1. ovog člana do potpune primene odredbe člana 4. stav 2. ovog zakona su:

- 1) od 31. marta 2013. godine do 31. decembra 2013. godine - rok za izmirenje novčanih obaveza ne može biti duži od 150 dana;
- 2) od 1. januara 2014. godine do 31. decembra 2014. godine - rok za izmirenje novčanih obaveza ne može biti duži od 120 dana;
- 3) od 1. januara 2015. godine u potpunosti se primenjuje odredba člana 4. stav 2. ovog zakona.

Član 17.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjivaće se od 31. marta 2013. godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbama člana 97. stav 1. tač. 6) i 17) Ustava Republike Srbije, prema kojima Republika, pored ostalog, uređuje i obezbeđuje pravni položaj privrednih subjekata, kontrolu zakonitosti raspolaganja sredstvima pravnih lica i druge ekonomske odnose od opšteg interesa za Republiku.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Predlogom zakona o izmirivanju novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama uređuju se rokovi izmirenja novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama između javnog sektora i privrednih subjekata, odnosno između privrednih subjekata, kamata u slučaju neblagovremenog izmirenja novčanih obaveza, izuzeci od primene, kaznene odredbe, kao i nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, a u cilju sprečavanja zadocnjenja u izmirenju novčanih obaveza.

Polaznu osnovu za izradu ovog zakona predstavlja Direktiva EU (2011/7/EU), od 16. februara 2011. godine o sprečavanju kašnjenja plaćanja u komercijalnim transakcijama (u daljem tekstu: Direktiva). Cilj donošenja Direktive jeste sprečavanje kašnjenja plaćanja u komercijalnim transakcijama, kako bi se osiguralo pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, i time podstakla konkurentnost privrede (naročito malih i srednjih preduzeća).

Države članice treba da izvrše odgovarajuću implementaciju Direktive u nacionalno zakonodavstvo najkasnije do 16. marta 2013. godine.

U toku 2011. godine Slovenija i Hrvatska donele su posebne zakone kojima su ograničile rokove za izmirivanje obaveza u komercijalnim transakcijama između privatnog i javnog sektora.

Direktiva se odnosi na sva plaćanja koja se vrše između javnog sektora i privrednih subjekata, kao i plaćanja koja se obavljaju isključivo između privrednih subjekata. Takođe, data je mogućnost državama da izuzmu od obaveze primene Direktive one privredne subjekte protiv kojih je pokrenut stečajni postupak.

Za plaćanja koja se vrše između javnog sektora i privrednih subjekata, Direktiva propisuje opšti rok od 30 dana, s tim što se može izuzetno dozvoliti rok za plaćanje u vremenskom periodu od najduže 60 dana u posebnim slučajevima.

Direktiva takođe uređuje i pitanja rokova za plaćanje između privrednih subjekata. Ovi rokovi ograničeni su takođe na 30 dana, a u posebnim slučajevima 60 dana, osim ako nije drukčije propisano ugovorom između privrednih subjekata i ukoliko to nije nepravedno prema poveriocu.

Usled pogoršane likvidnosti u privredi, koja je delom nastala i zbog neredovnog izmirivanja novčanih obaveza, odnosno konstantnog odlaganja izmirivanja novčanih obaveza, kako između privrednih subjekata u privatnom sektoru, tako i između javnog sektora i privrednih subjekata u privatnom sektoru, uočena je neophodnost zakonskog regulisanja ove oblasti.

S obzirom da je u septembru 2011. godine prosečan rok naplate potraživanja iznosio 129 dana, a da prema istraživanjima iz juna 2012. godine je taj rok povećan na 134 dana, Zakon će značajno uticati na izmenu načina poslovanja i izmirivanja novčanih obaveza, kako između javnog sektora i privrednih subjekata, tako i između privrednih subjekata, a samim tim i na povećanje likvidnosti i konkurentnosti privrednih subjekata.

Prosečan rok naplate u pojedinim granama privrede je značajno duži od prosečnog roka naplate gledano na privredu kao celinu. Najveći problem u pogledu prosečnih rokova naplate potraživanja je u građevinskoj industriji – 223 dana; energetika – 220 dana; proizvođači u prehrambenoj industriji – 182 dana; tekstilna industrija – 172 dana; aktivnosti održavanja – 160 dana; proizvođači bele tehnike i kućnih aparata – 158 dana; proizvođači nameštaja – 152 dana; proizvođači guma – 130 dana; kompjuterski serviseri i softverski programeri – 119 dana.

Na osnovu navedenog može se zaključiti da su rokovi naplate potraživanja u Srbiji trostruko veći od proseka u zemljama EU gde je prosečan rok oko 40 dana, a dvostruko veći od prosečnih rokova naplate potraživanja u zemljama okruženja (prosečan rok za Crnu Goru, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Makedoniju je bio 69 dana u septembru 2011. godine).

S obzirom na potrebu za hitnim normativnim uređenjem problema kašnjenja i odlaganja u izmirivanju novčanih obaveza koje ima javni sektor prema privrednim subjektima, Vlada Republike Srbije donela je u oktobru 2011. godine Uredbu o merama za sprečavanje neblagovremenog izmirivanja novčanih obaveza javnog sektora prema privrednim subjektima („Službeni glasnik RS”, broj 80/11) (u daljem tekstu: Uredba). Ova Uredba predstavlja prvi korak u regulisanju likvidnosti i predviđa stabilan rok za plaćanje novčanih obaveza javnog sektora prema privrednim subjektima, a samim tim i njihovo odgovornije poslovanje. Međutim, pošto Uredbom nisu postignuti planirani efekti, a nisu regulisani ni rokovi u komercijalnim transakcijama u između privrednih subjekata, odnosno svih subjekata na tržištu, pristupilo se izradi predmetnog zakona.

Ovim zakonom je predloženo da se ugovorom između privrednih subjekata, kao i između javnog sektora i privrednih subjekata ne može predvideti rok za izmirivanje obaveza koji je duži od 60 dana, izuzev u situaciji ukoliko je javni sektor, u ugovornom odnosu sa privrednim subjektom, dužnik, rok ne može da bude duži od 45 dana.

Ovim zakonom su predviđeni i izuzeci od navedenih rokova tako da ugovorom između privrednih subjekata može se predvideti duži rok od 60 dana ukoliko ugovorene obaveze zahtevaju isplatu u ratama za isporučenu robu, odnosno pružene usluge, ali taj rok ne može da bude duži od 90 dana. Namirenje obaveza u ratama mora se vršiti u dva dela, i to najmanje 50% iznosa mora biti plaćeno pre isteka polovine roka od 90 dana.

Poseban izuzetak se odnosi na specifičan način poslovanja u poljoprivredi, i to za poslove koji su vezani za poljoprivredni ciklus, a to su nabavke repromaterijala za obavljanje osnovne delatnosti, odnosno nabavka semenskog materijala, zaštitna sredstva i đubrivo. U navedenim situacijama predviđen je izuzetak za zemljoradničke zadruge i registrovana poljoprivredna gazdinstva u ugovornom odnosu gde su zemljoradničke zadruge i registrovana poljoprivredna gazdinstva dužnici, ugovorom se može predvideti i duži rok. Takođe je predviđen duži rok u slučaju kada je dužnik Republički fond za zdravstveno osiguranje, odnosno korisnik sredstava zdravstvenog osiguranja u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem, koji je ograničen na 90 dana.

Odredbe ovog zakona ne odnose se na one privredne subjekte nad kojima je otvoren postupak stečaja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj, a u komercijalnim transakcijama u kojima su ovi privredni subjekti dužnici.

Ovim zakonom je propisana odložena primena odredbi na preduzeća u postupku restrukturiranja do 1. januara 2014. godine zbog specifičnosti položaja u kome se nalaze ta preduzeća.

Ovim zakonom je predviđeno da se na neizmirene novčane obaveze koje su nastale između privrednih subjekata u skladu sa definisanim rokovima obračunava i plaća kamata u visini utvrđenoj zakonom kojim se uređuje zatezna kamata, na neisplaćeni iznos dugovanja.

1. Određivanje problema koje zakon treba da reši

Kao što je u uvodnom delu navedeno problemi koje ovaj zakon treba da reši pre svega ogledaju se u potrebi regulisanja ove oblasti u smislu ograničavanja rokova prilikom izmirivanja novčanih obaveza u propisanim rokovima, kao i sprečavanje korišćenja nejednake ekonomske snage prilikom zaključivanja ugovora u smislu davanja nerealno i netržišno dugih rokova u kojima će se izmirivati novčane obaveze, prilikom kojih su privredni subjekti ekonomski slabije snage prinuđeni da prihvate takve rokove, radi opstanka na tržištu. Naime, prema raspoloživim podacima prosečan rok naplate u julu 2011. godine iznosio je 131 dan, u avgustu 2011. godine 134 dana, u septembru 2011. godine 129 dana, dok je taj roku u juna 2012. godine iznosio 134 dana. Najduži rokovi u naplati svojih potraživanja po ispostavljenim fakturama zapaženi su kod izvođača građevinskih radova koji iznosi 223 dana, energetika 220 dana, proizvođača prehrambenih proizvoda 182 dana, tekstilni proizvođača 172 dana, proizvođača bele tehnike i kućnih aparata 158 dana.

2. Ciljevi koji se donošenjem zakona postižu

Ciljevi koji se donošenjem ovog zakona postižu ogledaju se u sigurnosti privrednih subjekata, kao i javnog sektora, prilikom planiranja prihoda odnosno rashoda, kao i sigurnost naplate svojih potraživanja u hitnom postupku, imajući u vidu da je predviđen hitan postupak u izvršnom postupku pred sudovima, kao i da su precizno definisani momenti od kojih se počinje računati rok za naplatu novčanih potraživanja. Takođe, predviđen je i kontrolni organ koji će kontrolisati javni sektor, radi naplate neizmirenih novčanih potraživanja, a sve u cilju jednakog tretmana javnog i privatnog sektora.

3. Druge mogućnosti za rešavanje problema

U toku analize razmatrano je nekoliko relevantnih mogućnosti:

1) status quo – ne menjanje sadašnjeg okvira, odnosno ne donošenje zakona. Ova opcija nije bila moguća iz razloga što bi se nastavilo sa negativnim posledicama koje su nastale. U ovom momentu bliže su uređeni samo rokovi i mere za sprečavanje neblagovremenog izmirivanja novčanih obaveza javnog sektora u komercijalnim transakcijama sa privrednim subjektima Uredbom o merama za sprečavanje neblagovremenog izmirivanja novčanih obaveza javnog sektora prema privrednim subjektima („Službeni glasnik RS”, broj 80/2011). Predmetna uredba ne može na celovit način urediti ovo pitanje, imajući u vidu snagu i mogućnosti podzakonskog akta, kao i činjenicu da se norme iz uredbe primenjuju samo na javni sektor.

2) izmene postojećih zakona. Imajući u vidu da je predmet uređenja kategorija lica (privredni subjekti i javni sektor) i potraživanja, odnosno dugovanja, na koja se ova materija odnosi, koja su regulisana u više zakonskih akata, ova mogućnost je ocenjena kao neefikasna.

3) donošenje novog zakona se pokazalo kao najefikasnije rešenje, imajući u vidu da je neophodno regulisati materiju koja se najefikasnije i najtransparentnije reguliše zakonom. S obzirom na to, kao i na potrebu za uređivanjem rokova za izmirivanje novčanih obaveza između privrednih subjekata, kao i nadzora nad primenom odredbi Zakona između javnog sektora i privrednih subjekata, procenjeno je da se isključivo na ovaj način jasno i nedvosmisleno stvara odgovarajući pravni

okvir za uređivanje ove oblasti, kao i uslovi za neophodno usklađivanje sa odgovarajućom međunarodnom regulativom.

4. Zašto je donošenje zakona najbolje za rešavanje problema

Donošenjem ovog zakona postiže se sigurnost prilikom komercijalnih transakcija, radi povećanja likvidnosti i konkurentnosti privrednih subjekata, a u cilju sprečavanja poremećaja u funkcionisanju tržišta u zemlji.

III. SADRŽINA ZAKONA - OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. uređuje se rokovi izmirenja novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama između javnog sektora i privrednih subjekata, odnosno između privrednih subjekata, a u cilju sprečavanja neizmirenja novčanih obaveza u roku, kao i subjekti na koje se ne primenjuju rokovi propisani ovim zakonom, a u slučajevima ugovornog odnosa u kojima su ti subjekti dužnici. Odredbe ovog zakona ne primenjuju se na privredne subjekte nad kojima je otvoren postupak stečaja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj.

Član 2. sadrži definicije glavnih pojmova koji su korišćeni u ovom Zakonu. Zakon definiše sledeće pojmove: komercijalne transakcije, javni sektor, privredne subjekte, novčanu obavezu, fakturu, privremenu ili okončanu situaciju, neizmirenu novčanu obavezu u roku i kamatu za neizmirenu novčanu obavezu u roku.

Pojedini izrazi su definisani na sledeći način:

1) komercijalne transakcije su ugovorene transakcije između javnog sektora i privrednih subjekata, odnosno između privrednih subjekata, koje se odnose na isporuku dobara, odnosno pružanje usluga uz naknadu, u koje se ubrajaju i građevinski i investicioni radovi, kao i komunalne usluge;

2) javni sektor je deo nacionalne ekonomije koji obuhvata opšti nivo države, u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem, kao i javna preduzeća;

3) privredni subjekt je privredno društvo i preduzetnik osnovan u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva, kao i zadruga i registrovano poljoprivredno gazdinstvo i ostala pravna lica osnovana u skladu sa posebnim zakonom.

4) novčana obaveza je iznos ugovorene naknade za isporuku dobara, odnosno pružanje usluga naveden u ugovoru, fakturi ili drugom odgovarajućem zahtevu za isplatu, uključujući direktne troškove nabavke;

5) faktura u smislu ovog zakona je dokument kojim se obračunava naknada za isporuku dobara, odnosno pružanje usluga u komercijalnim transakcijama;

6) privremena ili okončana situacija je dokument kojim se obračunava naknada za izvršene građevinske i investicione radove i u smislu ovog zakona predstavlja odgovarajući zahtev za isplatu;

7) neizmirena novčana obaveza u roku je novčana obaveza javnog sektora, odnosno privrednog subjekta koja nije isplaćena poveriocu u ugovorenom ili zakonom predviđenom roku ukoliko ugovorom rok nije propisan, odnosno ukoliko ugovor nije u pisanoj formi;

8) kamata za neizmirenu novčanu obavezu u roku podrazumeva kamatu na novčanu obavezu koja nije isplaćena u ugovorenom ili zakonom predviđenom roku u visini utvrđenoj zakonom kojim se uređuje zatezna kamata.

Članom 3. predviđen je rok za izmirenje novčanih obaveza između privrednih subjekata, a koji ne može biti duži od 60 dana.

U slučaju kada ugovorom između privrednih subjekata nije ugovoren rok za izmirenje novčanih obaveza, Zakon propisuje obavezu dužniku da izmiri svoju novčanu obavezu u roku do 60 dana. Takođe, ovim članom uređeno je od kada počinje teći rok za izmirenje novčanih obaveza i to na sledeći način: prvog narednog dana od dana kada je dužnik primio fakturu, odnosno drugi zahtev za plaćanje od poverioca koji je ispunio svoju ugovorenu obavezu ili prvog narednog dana od dana kada je poverilac ispunio svoju obavezu, ukoliko nije moguće utvrditi dan prijema fakture ili drugog odgovarajućeg zahteva za isplatu ili ako je dužnik primio fakturu ili drugi odgovarajući zahtev za isplatu pre nego što je poverilac ispunio svoju ugovorenu obavezu ili prvog narednog dana od dana isteka roka za pregled predmeta obaveze ako je ugovorom ili zakonom predviđen određeni rok za takav pregled, a dužnik je primio fakturu ili drugi odgovarajući zahtev za isplatu pre isteka tog roka, u skladu sa ugovorom. Rok za pregled predmeta obaveza ne može biti duži od 30 dana od dana prijema robe ili izvršene usluge, izuzev ako je u izuzetno opravdanim slučajevima ugovoren duži rok.

Ugovorom između privrednih subjekata može se predvideti duži rok od 60 dana ukoliko ugovorene obaveze zahtevaju isplatu u ratama za isporučenu robu, odnosno pružene usluge, ali taj rok ne može da bude duži od 90 dana. Ako je ugovorom između privrednih subjekata ugovoren rok od 90 dana, isplata obaveze se mora vršiti tako što će dužnik namiriti najmanje 50% novčane obaveze zaključno sa istekom polovine od ugovorenog roka, a ostatak novčane obaveze do kraja isreka ugovorenog roka, koji ne može da bude duži od 90 dana..

Ugovorom između registrovanog poljoprivrednog gazdinstva ili zemljoradničke zadruge i drugog privrednog subjekta, kada je dužnik registrovano poljoprivredno gazdinstvo ili zemljoradnička zadruga mogu se ugovoriti duži rokovi u slučajevima nabavke repromaterijala za obavljanje osnovne delatnosti i to za semenski i sadni materijal, zaštitna sredstva i đubrivo.

Članom 4. predviđen je rok za izmirenje novčanih obaveza između javnog sektora i privrednih subjekata. Ugovorom između javnog sektora i privrednih subjekata ne može se predvideti rok za izmirenje novčanih obaveza duži od 45 dana, u slučaju kada je u tom ugovornom odnosu javni sektor dužnik, u slučaju kada je dužnik u tom ugovornom odnosu privredni subjekt, rok za izmirenje novčanih obaveza ne može biti duži od 60 dana.

Izuzetno ugovorom između javnog sektora i privrednih subjekata može se predvideti rok za izmirenje novčanih obaveza do 90 dana u slučaju kada je dužnik Republički fond za zdravstveno osiguranje, odnosno korisnik sredstava zdravstvenog osiguranja u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem.

Članom 5. propisano je pravo poverioca na naknadu za neisplaćenu novčanu obavezu u roku. Ako dužnik kasni sa plaćanjem, poverilac ima pravo da bez prethodnog upozorenja od dužnika zahteva naknadu za kašnjenje u ispunjavanju novčane obaveze u iznosu od 20.000 dinara. Pravo na naknadu za kašnjenje u ispunjavanju novčanih obaveza u roku, ne isključuje pravo na naknadu troškova koje poverilac ima pravo da potražuje na osnovu ugovora ili drugih propisa. Naknada za neisplaćene novčane obaveze u roku ne obuhvata troškove izvršenja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršni postupak. Ovo pravo poverioca prestaje da važi u roku od tri godine od dana isteka roka dospelosti novčane obaveze.

Članom 6. precizirano je kada se odredba ugovora zaključenog između privrednih subjekata, odnosno odredba ugovora zaključenog između javnog sektora i privrednog subjekta smatra ništavom i ne proizvodi pravno dejstvo.

Članom 7. propisano je da se na novčane obaveze koje nisu izmirene u rokovima predviđenim ovim zakonom, obračunava i plaća kamata u visini utvrđenoj zakonom kojim se uređuje zatezna kamata.

U skladu sa tim, pravo na kamatu ima poverilac koji je ispunio sve ugovorom preuzete obaveze. Ukoliko je dužnik delimično izmirio novčane obaveze u rokovima utvrđenim ovim zakonom, kamata se obračunava i plaća samo na neizmireni deo novčanih obaveza.

Članom 8. propisano je da Uprava za trezor nadzire sprovođenje odredbi ovog zakona između korisnika sredstava budžeta Republike Srbije, čiji se računi vode u konsolidovanom računu trezora i privrednih subjekata, u komercijalnim transakcijama u kojima su ti korisnici dužnici.

Nadzor nad sprovođenjem odredbi ovog zakona između korisnika sredstava budžeta autonomne pokrajine čiji se računi vode u konsolidovanom računu trezora autonomne pokrajine i privrednih subjekata u komercijalnim transakcijama u kojima su ti korisnici dužnici, vrši trezor autonomne pokrajine.

Nadzor nad sprovođenjem odredbi ovog zakona između korisnika sredstava budžeta jedinica lokalne samouprave, čiji se računi vode u konsolidovanom računu trezora jedinica lokalne samouprave i privrednih subjekata, u komercijalnim transakcijama u kojima su ti korisnici dužnici, vrše trezori jedinica lokalne samouprave.

Ovim članom je propisano i da ministar nadležan za poslove finansija donosi akt kojim se uređuje način i postupak vršenja nadzora nad sprovođenjem ovog zakona kada su dužnici korisnici budžetskih sredstava, u skladu sa odredbama ovog člana.

Članom 9. propisano je da Nadzor nad sprovođenjem odredbi ovog zakona u komercijalnim transakcijama između privrednih subjekata vrši ministarstvo nadležno za poslove finansija. Ministar nadležan za poslove finansija donosi akt kojim se uređuje način i postupak vršenja nadzora nad sprovođenjem ovog zakona u komercijalnim transakcijama između privrednih subjekata.

Članom 10. propisan je hitan postupak za izvršenje dospelih novčanih obaveza, upućujući na shodnu primenu odredaba zakona kojim se uređuje izvršenje i obezbeđenje. Izvršni poverilac u predlogu za izvršenje ima pravo da zahteva naknadu za kašnjenje u iznosu propisanom ovim zakonom. Sud je u obavezi da po službenoj dužnosti, po donošenju rešenja o izvršenju koja se odnose na obaveze iz komercijalnih transakcija između privrednih subjekata, isto dostavi organu koji vrši nadzor nad primenom ovog zakona u komercijalnim transakcijama privrednih subjekata, radi pokretanja prekršajnog postupka.

Članom 11. propisana je shodna primena zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi.

Članom 12. propisane su kaznene odredbe, odnosno prekršajne kazne koje se mogu izreći u slučaju kršenja, odnosno nepoštovanja odredbi ovog zakona.

Privredni subjekt, odnosno javni sektor koji ne izmiri novčane obaveze u rokovima utvrđenim ovim zakonom, kazniće se za prekršaj novčanom kaznom u visini: od 10.000 do 150.000 dinara poljoprivredno gazdinstvo; od 10.000 do 500.000 dinara preduzetnik i kaznom od 100.000 do 2.000.000 dinara privredni subjekt, odnosno subjekt javnog sektora.

Novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u javnom sektoru, ukoliko subjekt javnog sektora kojim rukovodi ne

izmiri novčane obaveze u rokovima utvrđenim zakonom, kao i zastupnik privrednog društva, zadruge i ostalih pravnih lica osnovanih u skladu sa posebnim zakonom.

Odgovorno lice u javnom sektoru, a u vezi sa ovim članom je ministar za ministarstvo, nadležni pokrajinski sekretar za pokrajinski sekretarijat, gradonačelnik za grad, predsednik opštine za opštinu, direktor za javno preduzeće, odnosno rukovodilac drugog subjekta javnog sektora.

Članom 13. predviđeno je da se odredbe ovog zakona primenjuju na ugovorne odnose u komercijalnim transakcijama koji su zaključeni od 31. marta. 2013. godine.

Zakonske odredbe se primenjuju i na komercijalne transakcije koje se realizuju nakon 31. marta. 2013. godine, a koje proističu iz ugovornog odnosa zaključenog pre dana iz stava 1. ovog člana, i u tom slučaju je neophodno da se takvi ugovorni odnosi usklade sa odredbama ovog zakona najkasnije do 31. marta 2012. godine.

Članom 14. predviđeno je da akte koje donosi ministar nadležan za poslove finansija donosi u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članom 15. predviđeno je da se odredbe ovog zakona primenjuju na privredne subjekte koji su u postupku restrukturiranja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje restrukturiranje, u komercijalnim transakcijama u kojima su ovi privredni subjekti dužnici od 1. januara 2014. godine.

Članom 16. propisana je odložena primena ovog zakona na Republički fond za zdravstveno osiguranje, odnosno korisnika sredstava Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem i to od 31. marta 2013. godine do 31. decembra 2013. godine - rok za izmirenje novčanih obaveza ne može biti duži od 150 dana; od 1. januara 2014. godine do 31. decembra 2014. godine - rok za izmirenje novčanih obaveza ne može biti duži od 120 dana; od 1. januara 2015. godine u potpunosti se primenjuje odredba člana 4. stav 2. ovog zakona.

Članom 17. predviđeno je da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjivaće se od 31. marta 2013. godine.

IV PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna sredstva u Budžetu Republike Srbije.

V RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Razmatranje donošenja ovog zakona po hitnom postupku predlaže se u skladu sa članom 167. Poslovnika Narodne skupštine („Službeni glasnik RS”, broj 20/12 - prečišćen tekst).

Donošenje ovog zakona po hitnom postupku potrebno je kako bi se u što kraćem roku privredni subjekti i subjekti javnog sektora pripremili za adekvatnu primenu odredbi koje su propisane kao i da se postigne sigurnost prilikom komercijalnih transakcija, radi povećanja likvidnosti i konkurentnosti privrednih subjekata, a u cilju sprečavanja poremećaja u funkcionisanju tržišta u zemlji.

Hitnost postupka u donošenju ovog zakona je potrebna kako bi se u što kraćem roku sprečilo širenje dužničkog kruga u koji je zapala srpska privreda, a time i sprečavanja većih posledica na likvidnost privrede.